

گفتارهایی در معرفت‌شناسی علم اقتصاد

موسی غنی‌نژاد

فهرست مطالب

		مقدمه	۲
		گفتار نخست: مبانی معرفتی علم اقتصاد	۸
		۱-۱- طرح موضوع و تعریف های کلی	۹
		• تفاوت موضوع و روش مطالعه در علوم طبیعی و اجتماعی	
		• تأثیر دیدگاه های فلسفی - معرفتی بر اندیشه اقتصادی	
		۲-۱- شرایط حصول و تشکیل معرفت اقتصادی	۲۴
		• مفاهیم بنیادی اقتصاد سیاسی	
		• مفهوم فرد و آزادی در نظریه حق طبیعی لاک	
		• آزادی و معضل قدرت سیاسی	
		• استقلال فردی و انسجام جامعه	
		• چگونگی تشکیل جامعه افراد آزاد	
		• اقتصاد سیاسی: مطالعه نظم های موجود در جامعه مدنی	
		۳-۱- نگاهی به ریشه های مفاهیم بنیادی اندیشه اقتصادی	۴۲
		• مفهوم فرد در جامعه سنتی و مدرن	
		• نفع فردی و اخلاق اقتصادی	
		• کار، تولید و آفرینش ثروت	
		• تحول در تفکر دینی در رابطه با تولید ثروت	
		پيوست گفتار نخست: حقوق طبیعی و تحول آن در اندیشه دینو	۸۰
		گفتار دوم: معرفت شناسی و روش شناسی مارکسیستی	۹۵
		۱-۲- انگلس: یگانگی اندیشه و هستی	
		• گرامشی: نقد ماتریالیسم متافیزیکی	
	۱۰۵	۲-۲- نگاهی به تحول اندیشه اقتصادی مارکس	
	۱۱۱	۳-۲- انتزاع در اندیشه مارکس	
		• نقادی اندیشه انتزاع از دیدگاه هگل و تأثیر آن بر مارکس	
		• دیالکتیک ایده نالیستی هگل و مسأله وارونه کردن آن از سوی مارکس	
	۱۲۰	۴-۲- روش شناسی مارکس	
		• نقد اندیشه انتزاعی و غیذ تاریخی اقتصاددانان کلاسیک	
		• ابهام در مفهوم نظام طبیعی آدام اسمیت و سوء تفاهم مارکس	
		• تقدم تولید و تناقض آن با تصور جامعه به صورت کل ارگانیک	
		• روش اقتصاد سیاسی	
		• امر انضمامی فکری، امر انضمامی واقعی	
		• مسأله حقیقت عملی مقولات انتزاعی	
		• رویکرد منطقی و رویکرد تاریخی	
	۱۳۶	۵-۲- نظریه ارزش - کار	
		• ارسطو و اصل برابری در مبادله	
		• محدودیت شمول نظریه ارزش - کار	
		• تناقض میان کتاب اول و سوم سرمایه	
	۱۵۲	گفتار سوم: مبانی معرفت شناختی اقتصاد کینزی	
	۱۵۳	۱-۳- زمینه فلسفی اندیشه کینز	
		• جایگاه مفهوم شهود در روش شناسی کینز	
		• عمومیت و واقع گرایی فرض ها و تنوری ها	
	۱۶۵	۲-۳- ماهیت و هدف علم اقتصاد از دیدگاه کینز	
		• رابطه اخلاق و اقتصاد	
		• سوسیالیسم لیبرال به عنوان جایگزین سرمایه گذاری	

۱۶۵	۲-۳- ماهیت و هدف علم اقتصاد از دیدگاه کینز
	• رابطه اخلاق و اقتصاد
	• سوسیالیسم لیبرال به عنوان جایگزین سرمایه داری
	• غفلت از تحول معرفت شناختی در اندیشه مدرن
۱۷۷	۳-۳- برنامه مطالعاتی کینز: تقاضای کل و اشتغال
	• علل کمبود تقاضای مؤثر
	• نظریه بهره
	• عرضه و تقاضای پول
	• پایان کمیابی سرمایه
۱۹۱	۳-۴- کاربرد ریاضیات در اقتصاد
۱۹۵	۳-۵- مقادیر کل و تحلیل ماکرو اقتصادی
۲۰۶	گفتار چهارم: هایک و رویکرد معرفت شناختی برای توضیح نظم بازار
۲۰۷	۴-۱- خردگرایی تحولی و چگونگی فرایند شناخت
	• مفهوم انتزاع و اهمیت آن
	• سوپژکتیویسم در علوم اجتماعی
۲۱۹	۴-۲- نظریه تقسیم معرفت
۲۲۴	۴-۳- نظم بازار، ماهیت، ساختار و عملکرد آن
	• رقابت به مثابه اسلوب اکتشاف
	• رقابت و رفتار عقلایی
۲۳۶	۴-۴- فردگرایی روش شناختی
۲۴۳	۴-۵- مسأله هماهنگی نهادهای اجتماعی و سیاسی
۲۵۵	۴-۶- محدودیت شناخت، آزادی و خیر عمومی
۲۶۱	پیوست گفتار چهارم: هایک و روش شناسی ابطال‌گرایانه پوپر

۱-۱- طرح موضوع و تعریف‌های کلی

معرفت‌شناسی به طور کلی ناظر بر مطالعه شرایط حصول و شکل‌گیری معرفت‌های معتبر است. به بیان دیگر، معرفت‌شناسی درصدد پاسخ به این پرسش است که علوم مختلف چگونه ممکن هستند؟ در تعریف بالا، منظور از معتبر، اشاره به اعتبار صوری به معنی منطقی کلمه (انسجام منطقی) و نیز اعتبار شرایط حصول ناظر بر مسایل مختلف واقعی است. اصطلاح حصول، حاکی از آن است که معرفت نوعی جریان است بین ذهن شناسنده و موضوع شناخت. برای مثال این پرسش که موضوعات ریاضی اختراعی اند یا اکتشافی، به حصول جریان معرفت برمی‌گردد. اگر موضوعات ریاضی را محصول اختراع بدانیم، این جریان مستلزم دخالت فعالانه ذهن شناسنده در پیدایش آن‌ها است. اما اگر آن‌ها را صرفاً محصول جریانی اکتشافی بدانیم، بدین معنا است که آن‌ها قبل از اینکه کشف شوند، وجود داشته‌اند. در خصوص شرایط شکل‌گیری معرفت باید تأکید کرد که هم شرایط اعتبار صوری (منطقی) و تجربی مورد نظر است و هم شرایط واقعی مربوط به نقش ذهن شناسنده و موضوع معرفت در شکل‌گیری ساختار معرفت‌های گوناگون. مسأله اصلی معرفت‌شناسی، در واقع، توضیح این معضل است که آیا معرفت را می‌توان در ضبط صرف